

Nuomonė dėl Kartų santykių

(2005/C 157/28)

2004 m. sausio 29 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 pastraipos nuostatomis, nutarė paruošti nuomonę savo iniciatyva dėl Kartų santykių.

Specializuotas skyrius „Užimtumas, socialiniai reikalai ir pilietybė“, kuris yra atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu rengimą, 2004 m. lapkričio 25 d. priėmė savo nuomonę (pranešėjas — p. BLOCH-LAINÉ).

Savo 413-osios plenarinės sesijos metu, įvykusios 2004 m. gruodžio 15 — 16 d. (gruodžio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus „už“, 2 nariams balsavus „prieš“ ir 9 nariams susilaikius.

1. PREAMBULĖ

1.1 Kartų santykiai ⁽¹⁾, savaime suprantama, yra vienas iš pagrindinių veiksnių, apsprendžiančių bet kurios visuomenės sanglaudos lygį; šiuo atveju — mūsų visuomenių, bet ir (kaip pasekmė) šiuo metu besiformuojančios geopolitinės visumos, kurią sudaro jų **SAJUNGA**.

1.2 Europos tautoms būdingas bruožas — jų visuomenių senėjimas. Šis reiškinys jose sukelia svarių padarinių ir jas priešpastato prieš sudėtingus iššūkius, kuriuos jos privalo gerai pasverti ir spręsti kiek įmanoma koordinuotai ir toliaregiškai. Joms atiteko pareiga šioje srityje sukurti ir įgyvendinti tai, ką galime pavadinti „kartų politika“ ⁽²⁾, kitais žodžiais tariant, ne trumpalaikes, fragmentiškas bei izoliuotas priemones, bet visuotinę, visaapimančią ir sistematišką strategiją, kurios tikslas — sudaryti palankias sąlygas ilgalaikiam tarpusavio supratimui ir solidarumui tarp vis daugėjančių kartų, kurios gyvena šalia ir bendrauja tarpusavyje.

1.3 Tačiau esančios padėties šiuo klausimu analizė — kad ir kokie būtų nacionaliniai skirtumai ar bruožai skirtingose šalyse — leidžia padaryti išvadą, kad mes esame toli nuo tikslo. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad ši problema yra iš esmės svarbi Europos ateičiai, ir ketina jai pastoviai skirti svarbią vietą savo būsimose diskusijose ir darbo programose.

Toks yra pagrindas ir esmė šios nuomonės, kuri siekia:

— po faktų ir pastebėjimų ⁽²⁾ priminimo;

— pristatyti keletą orientyrų ir rekomendacijų ⁽³⁾.

2. FAKTAI IR PASTEBĖJIMAI

2.1 Nieko neturėtų įžeisti pastebėjimas, kad per pastaruosius 50 metų mūsų valstybės ir jų bendrosios institucijos neišnau-

dojo pačiu optimaliausiu būdu prognozės būdų ir metodų — kurių turėjo beprecedentį arsenalą — svarstomos srities politikos kryptių kūrimui ir įgyvendinimui; kitaip sakant, jos neregavo pačiu tinkamiausiu būdu į šiuos problematikos įvairius aspektus ir sudėtines dalis.

2.1.1 Žinoma, pateikiant tokį vertinimą reikia saugotis, be kita ko, trijų kraštutinumų:

2.1.1.1 Vienas kraštutinumas būtų teigti, kad tiksli prognozė buvo paprastas dalykas, kas nėra tiesa. Demografiją tiriančios mokslo šakos be abejo leidžia, pasitelkiant išbandytus metodus, apibrėžti prognozuojamas perspektyvas vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Tačiau šitos prognozės gali, kaip mes gerai žinome, nukrypti į vieną ar į kitą pusę, kai jas veikia gana nepastovūs ekonominiai, sociologiniai bei politiniai kintamieji. Pavyzdžiui, net jeigu gimimų skaičius, mirčių skaičius bei migracijos srautai atitinkamai svyruoja, šie reiškiniai taip pat priklauso nuo išorinių faktorių, tokių kaip ekonomikos augimas arba susilpnėjimas, socialinis nesaugumas, papročių raida, politinė aplinka ir piliečių pasitikėjimo ateitimi lygis. Be to, kurdami savo pagrindines hipotezes pagal demografinius duomenis, ekspertai remiasi išvestais vidurkiais. Tačiau skirtingų ekspertų pasirinkti vidurkiai nėra tie patys.

2.1.1.2 Kitas kraštutinumas būtų nepakankamai įvertinti švietėjiškas, užsispyrusiai vykdomas programas bei per penkiasdešimt metų gautus teigiamus rezultatus sveikatos, socialinės apsaugos, solidarumo, švietimo, komunalinių patogumų ir infrastruktūros, teritorijų planavimo, socialinio dialogo kolektyvinės veiklos ir pan. srityse.

2.1.1.3 Trečiąjį kraštutinumą sudarytų Tarybos, Europos Parlamento ir Komisijos įgyvendintų arba pradėtų perspektyvių, novatoriškų ir daug žadančių procesų įvairiose srityse reikšmės sumenkinimas.

⁽¹⁾ Šiame dokumente šie santykiai yra svarstomi iš įvairių perspektyvų: ekonominių, socialinių, kultūrinių, politinių.

⁽²⁾ Išsireiškimas pasiskolintas iš ataskaitos (p. Jean BILLET), pristaytos Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitete 2004 m.

2.1.2 Tačiau nuo antrojo pasaulinio karo pabaigos vis dėlto buvo akivaizdžių išvalgumo ir sugebėjimo numatyti trūkumų sprendžiant tam tikras socialiai pavojingas, su mūsų valstybių gyventojų senėjimu susijusias problemas. Šį demografinį reiškinį sąlygojo dviejų gana seniai numatytų ir nurodytų tendencijų persipinimas: gyvenimo trukmės ilgėjimas ir gimimų skaičiaus mažėjimas. Nežiūrint ekspertų atliktų prognozių skirtumų ar niuansų, šio reiškinio neišvengiamumu niekadoms nebuvo suabejota.

2.1.3 Negalime paneigti, nebent norėtume save apgauti, jog buvo padaryta daug trūkumų, klaidų ir neveiklos numatant situaciją, kuri yra neatidėliotina, ilgalaikė ir tvari: ES valstybėse vis dažniau ir dažniau šalia gyvena trys, ar net keturios, o ne dvi kartos kaip anksčiau.

2.1.4 Nelaimei, sričių, paveiktų nesugebėjimo prisitaikyti, yra daug. Galime, be kita ko, paminėti šiuos pavyzdžius:

— Pensijų finansavimas: daugelyje mūsų valstybių mažiausiai ką galime pasakyti yra tai, kad problemos sprendimas buvo per ilgai atidėliojamas, kad jis buvo pradėtas per vėlai ir vykdomas paskubomis bei prieštaringomis sąlygomis, kurių buvo galima išvengti.

— Didesnio skaičiaus darbingo amžiaus grupių atitinkamas vaidmuo ir indėlis įmonių ir administracijų veikloje: sprendžiant klausimus, susijusius su darbuotojais ir eksploatacinių išlaidų sumažinimu, kai kur buvo neužtektinai atsižvelgta į „netiesioginę žalą“ bei iškreiptus padarinius, kuriuos sukėlė trumparegiškos priemonės.

— Tęstinis mokymasis: susirūpinimas dėl darbingo amžiaus trukmės ilginimo kai kur buvo per dažnai ignoruojamas, kalbant apie „vyresnio amžiaus“ darbuotojus.

— Miestų planavimas, būsto sąlygos, bendro naudojimo įrangos ir komercinių objektų vieta: Šiose srityje dominuojančiose koncepcijose dažnai užmirštama atsižvelgti į tai, kokie yra jaunesnių žmonių, vyresnių žmonių, kartu ir ne kartu gyvenančių šeimų konkretūs poreikiai.

— Materialaus paveldo perdavimas: teisinės ir mokesčių nuostatos praktiškai nebuvo persvarstytos ir pataisytos atsižvelgiant į demografinę raidą.

— Santykis tarp mokslo erdvės ir darbo erdvės: šioje srityje vos kelios šalys pasiekė geresnių rezultatų negu kitos, kurių daugiau ir kurios atsilieka.

— Patirties ir atminties paveldo išsaugojimas, vertinimas, pritaikymas ir bendras naudojimas: technologinis progresas, vadybos naujovės, tam tikras „jaunystės kulto“ išaukštinimas nukreipė dėmesį nuo pavojaus prarasti žinių, sugebėjimų, patirties ir atminimo paveldą.

— Kultūra: tikriausiai mes kartais per daug pataikaudami (!) dievinome atsirandančias kultūras, nesugebėdami pakankamai atskirti to, kad atsiranda dėl mados, nuo to, kas atsirado tvaraus progreso išradimų dėka. Mes leidome išsivystyti tokiems reiškiniams kaip užmarštis, panieka, baimė, apgailėstumas ir, galiausiai, atskirtis tarp kartų.

2.1.5 **„Gerovės“ rodiklių pagrįstumas:** EESRK teigiamai vertina Socialinės gerovės koordinacinio komiteto pakomitečio „Rodikliai“ darbą ir konkrečiai siūlomų rodiklių apibrėžimą (arba buvusių apibrėžimų patikslinimą). Šis darbas šiandieną leidžia pritaikyti amžiaus grupėms keletą atitinkamų rodiklių dėl, be kita ko, gresiančio skurdo. Komitetas atkakliai tvirtina, kad reikia tęsti šį darbą, ypatingai siekiant papildyti ir konsoliduoti rodiklių sąrašą, pagal kurį būtų galima vis geriau įvertinti įvairių amžiaus grupių padėtį tiek kiekybiniu, tiek ir kokybiniu požiūriu.

3. ORIENTYRAI IR REKOMENDACIJOS

3.1 Kodėl gi mes per pastaruosius dešimtmečius per dažnai prasilenkdavome su tokiais tikrais ir esminiais klausimais? Tai svarbi ir plati sociologinė ir politinė tema apmąstymams, tačiau šioje nuomonėje mes neturime vietos paviršutiniškiems samprotavimams šia tema. Vis dėlto, nors ir kaip ten bebūtų, EESRK yra tvirtai įsitikinęs: Komitetas yra patariamoji institucija, kuri mažiau negu sprendimus priimančios institucijos jaučia aktualijų spaudimą ir suvaržymus. Komiteto narių skirtingumas, jų įprotis dirbti kartu laisvai ir perspektyviai, atsižvelgti į savo patirtį, sugebėjimus, žinias, nerimą keliančius klausimus, jų sugebėjimas siūlyti metodus, suvienyti savo intencijas ir analizes, jų išsiskiręs ir atsidaęs požiūris į tai, ką mes vadiname „dalyvavimu pagrįsta demokratija“ — tokie potencialūs pranašumai ir sugebėjimai Komitetui atveria erdvę darbui, kurią jis siekia ir privalo užpildyti intensyviau nei anksčiau. Tai labai tinka kartų santykių sričiai.

3.1.1 Pareiškiant savo nuomonę tokiu sudėtingu klausimu, reikia neužmiršti atsargumo ir sveiko proto.

3.1.1.1 EESRK privalo likti savo vietoje ir vengti nustatyti tikslus, kurie būtų neproporcingai dideli palyginus su jo galiybėmis, arba kurie neatitiktų jo misijos.

(!) Dažnai ne be papildomų komercinių motyvų ...

3.1.1.2 Numatymas — kuri mes taip pat vadiname „perspektyva“ — neturėtų būti painiojamas nei su planavimu, nei su futurologija.

3.1.1.3 Patys rimčiausi mokslininkai noriai primena, kad jų žinios — tai tik „teorijos, kurias kas nors paneigs“. Ekonomika nėra tikslusis mokslas, o socialinė plotmė — dar mažiau. Todėl mes nesuprantame, kodėl socialinė-ekonominė perspektyva būtų apsaugota nuo pavojaus klysti.

3.1.1.4 Tarp daugelio „darbo aikštelių“, kurias randame kartų santykių srityje, vienos šiandieną reikalauja pataisomųjų veiksmų, antrose reikia pakeisti vyraujančias tendencijas, ir galiausiai trečioms būtinas didžiulis mokslinių tyrimų ir išradimų potencialas. Labai svarbu jas tinkamai atskirti vienas nuo kitų, tinkamai sugrupuoti, ir bet kokių atveju atsiriboti nuo bet kokių pavojingų ir nevaisingų utopijų.

3.1.2 Kalbant apie veikimo būdą, kuriuo Komitetas ketina naudotis, kad tinkamai atliktų savo vaidmenį siekdamas šioje srityje nusistatytų ambicingų tikslų, EESRK nusibrėžė veiksmų liniją: dirbti kiek įmanoma glaudžiau bendradarbiaujant su Europos Sąjungos institucijomis: Taryba, Parlamentu bei Komisija. Ši pasiryžimą jam diktuoja tiek argumentai, aprašyti 2.1.1.3 ir 3.1.2 paragrafuose, tiek noras gerbti steigiamųjų sutarčių tekstą bei dviasią, tiek ir nuostatos, kurias paprasčiausiai apsprendžia „sveika nuovoka“.

3.1.2.1 Kartų santykių sritis yra vienareikšmiškai neaprepiama. Mes negalime šiame pirminiame dokumente atlikti daugiau nei sudaryti gana bendrojo pobūdžio „inventorizaciją“.

3.1.2.2 Komitetas nusprendė šioje priminėje nuomonėje pateikti Europos Sąjungos institucijų dėmesiui sąrašą tų temų apmąstymams, kurias Komitetas galėtų spręsti kartu su minėtomis institucijomis, jeigu taip būtų nutarta, kartu pasirinkus procedūrą, kuri leistų koordinuoti veiklą šiose srityse. Šis sąrašas, kuriame temos nėra išdėstytos prioritetine tvarka, atrodo taip:

- Būsimos visuomeninės sąrangos šeimoms atiteksiančių vaidmenų ir atsakomybių mastas, svarba ir ribos: vaikai, suaugusieji, tėvai, seneliai.
- Moterų pateikimas į darbo rinką ir vaikų priežiūros bendro naudojimo įstaigos.
- Vienatvė ir atsiskyrimas Europos visuomenėse: vyresnio amžiaus žmonės⁽¹⁾, jaunimas iš socialiai nuskriaustų sluoksnių, „neturtinga vaikystė“.

(1) Konkrečiai žr. EESRK nuomonę „Link 7-osios bendrosios tyrimų programos ir demografinių pokyčių: tyrimų poreikis demografinių pokyčių srityje – Pagyvenusių žmonių gyvenimo kokybė ir technologijos poreikis“. Pranešėja – p. Heinisch – CESE 1206/2004, 2004 m. rugsėjo 15 d..

— Kontraktai tarp kartų ir kartų solidarumas: kaip rasti socialiai ir politiškai tinkamus sprendimus — kitaip sakant, gerbiančius ateitį sprendimus — atsizvelgiant į dabarties aktualijų apribojimus ir spaudimus ir į tai, kad padarinius jausiančios ateities kartos dar negali apginti savo teisių, nes jų dar nėra?

— Su miestų planavimu, būstu ir kartų santykiais susiję sprendimai: dažnai paaiškėdavo, kad su miestu planavimu ir būstu susijusios koncepcijos ir sprendimai, priimti pastaraisiais metais, užmiršdavo atsirandančius svarbius kartų poreikius. Konkrečiai kalbama apie problemas, atsirandančias:

— dėl (sveikintino) autonominio būsto kūrimo vyresnio amžiaus žmonėms bei dėl jų santykių su jaunesnėmis kartomis, su vaikais ir paaugliais.

— dėl jaunesnio amžiaus nevedusių/netekėjusių suaugusiųjų priverstinio gyvenimo kartu šeimos būste, kuris nėra šiam tikslui pritaikytas (studentai, jauni darbuotojai);

— dėl „sunkiomis“ vadinamų šeimų būsto (išskyrus segreguotą ar laikiną);

— Kokį naudingą vaidmenį „dalyvavimu pagrįsta demokratija“ gali ir turi suvaidinti kartų santykių srityje?

3.2 Nuo šiol Komitetas nusprendė sutelkti savo dėmesį rekomendacijų forma į dvi bendrojo pobūdžio temas, dėl kurių taip pat gali būti bendradarbiaujama su Europos Sąjungos institucijomis, jeigu jos sutiktų.

3.2.1 **Darbingo amžiaus trukmė:** Šis klausimas bene geriausiai iliustruoja Europos valstybių nesugebėjimą bliviai mąstyti ir numatyti būsimų iššūkių, kuriuos sukelia seniai prognozuotas gyventojų senėjimas.

3.2.1.1 Ankstesnis išėjimas į pensiją sąlygoja ekonominio, socialinio ir kultūrinio potencialo praradimą. Jis nedavė tokių rezultatų, kokių buvo tikėtasi darbo pasidalinimo ir jaunimo užimtumo didinimo srityse. Daugelyje šalių jis buvo laikomas trumparegišku ir naudojamas kaip trumpalaikė priemonė.

3.2.1.2 Tiek sprendimų teisę turinčių politikų, tiek ir bendrovių bei visuomenės nuomonės priešiškas nusistatymas ir „iš anksto susidariusi nuomonė“ nulėmė neteisingą mąstymą, kad pagyvenę darbuotojai santykinai nesugeba prisiderinti prie gamybos technologijų ir vadybos metodų raidos, ir kad jie stabdo produktyvumo vystymąsi.

3.2.1.3 Tačiau per pastaruosius keletą metų buvo atlikta atitinkamų tyrimų bei suformuluota rimtų perspėjimų ir gerų rekomendacijų. Šiuo klausimu ypač svarbu pabrėžti Komisijos toliaregiškumą bei jos atliktų darbų tęstinumą ir kokybę šioje sudėtingoje srityje. Taip pat reikia paminėti atitinkamus darbus, kuriuos šioje srityje atliko EBPO, o taip pat daugelis mokslinių tyrimų institutų, profesinių organizacijų bei įvairių šalių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos.

3.2.1.4 Šiandieną jau yra nustatytas ir žinomas išstis priemonių spektras, kurį reikia įgyvendinti, kad nukreiptume tendencijas kita linkme: vyresnio amžiaus darbuotojų įdarbinimo geresnis užtikrinimas tobulinant mokymosi visą gyvenimą metodus, darbo vietų kokybės gerinimas ir darbo grafiko lankstumo didinimas, kad būtų užtikrinta geresnė pusiausvyra tarp darbo laiko ir asmeninio gyvenimo, „įvairių amžiaus grupių“ komandų kūrimas įmonėse ir administracijose, kad vyriausi darbuotojai imtų labiau pasitikėti savimi, jiems skirtų sveikatos apsaugos priemonių sustiprinimas, geresnio karjeros planavimo tęstinis užtikrinimas, paskatinamųjų nuostatų priėmimas pensijų ir mokesčių srityse...

3.2.1.5 Noras pailginti per savanoriško pasirinkimo iniciatyvas Europos gyventojų darbingo amžiaus trukmę buvo išreikštas per Europos Vadovų Tarybos susitikimus, konkrečiai Lisabonoje ir Stokholme.

3.2.1.6 Tačiau visur, išskyrus labai nedaug šalių, mes konstatuojame, kad:

- mokesčių ir socialinio draudimo sistemos, o taip pat įmonių kolektyvinės sutartys ir susitarimai turi bruožų ar nuostatų, kurios smarkiai skatina (aiškiai ar numanomai) ankstesnį išėjimą į pensiją.
- pareiškimai ir ketinimai, suformuluoti Tarybos posėdžių metu, nėra užtektinai gerai perteikiami būtent pačiose valstybėse narėse.

3.2.1.7 Mes sutinkame su tais, kurie mano, kad tendencijų ir papročių pakeitimas nebus stebuklas ir neįvyks greitai.

Iš tiesų, dėl įpročių stiprumo, įmonių ir administracijų rūšių, dydžio ir „kultūrų“ skirtingumo, socialinio dialogo natūralių ir teisėtų sunkumų, šioje srityje, kur mes negalėtume aiškiai ir paprastai propaguoti — nebent pasileistume tiesiai į nesėkmę — „socialinių teisių“ panaikinimo, norimo rezultato pasieksime tik įgyvendinus gana sudėtingas globalines strategijas. Pasikeitimai truks gana ilgai. Tai dar viena priežastis, dėl kurios nereikėtų gaišti laiko ir kuo greičiau sukurti ir imti vykdyti šias strategijas.

3.2.2 **Komitetas išreiškia didžiulį norą, kad Europos Sąjungos sprendimus priimančios institucijos** — t.y. Parlamentas ir Taryba — aiškiau, tiksliau ir aktyviau imtųsi veiksmų, užtikrinant geresnį santykį tarp „kalbų“ ir „darbų“ tose valstybėse, kur jų nariai buvo išrinkti ar įgalioti užimti postą. Siekiant bendrų visos Europos Sąjungos, kuri paskelbė ambiciją tapti vienu stipriausių pasaulio ekonominiu poliui, interesų, tai turėtų jiems leisti:

- jų kilmės valstybėse galiojančiose teisinėse ar sutartinėse sistemose identifikuoti nuostatas, kurios aiškiai ar numanomai kertasi su savanorišku darbingo amžiaus pailginimu.
- perteikti geriau nei šiandien daroma pagrįstas Komisijos rekomendacijas ir pradėti taikyti jos direktyvas greičiau bei su didesniu pasiryžimu;
- vykdyti informacines, skatinamąsias ir įtikinimo priemones su sprendimų priėmėjais bei ekonominiais ir socialiniais partneriais bei geriau bendradarbiauti su žiniasklaida savo kilmės šalyse.

3.2.3 **Pusiausvyros tarp amžiaus grupių Europoje atstatymas:** čia užtenka tikrai paminėti didelį nerimą keliančias perspektyvas, kurios buvo nurodytos daugelyje tyrimų dėl vaisingumo ir gimimų skaičiaus mažėjimo poveikio Europos Sąjungos demografinėi padėčiai: nepakankamas kartų atsinaujinimas, kurio imigraciniai srautai be abejonės negalės kompensuoti, tikrai sumenkina Europos vietą pasaulyje, o Europos viduje — tikrai sukels ekonominių ir finansinių sunkumų bei nepageidaujamą skilimą ir konfliktus tarp kartų.

3.2.3.1 Jeigu laikomės nuomonės, kad pusiausvyros tarp amžiaus grupių Europos valstybėse atstatymas turi būti ilgalaikis tikslas, išeina, kad Europos Sąjunga turėtų labiau skatinti gimstamumą ją sudarančiose šalyse ir šiuo tikslu daugiau dėmesio skirti šeimos politikai, vykdomai tose šalyse. Mes negalime priekaištauti Europos Sąjungai, kad jis nesidomi šeimos klausimais: ES Ministrų taryba daugelį kartų teikė pasiūlymus, susijusius su šeimomis. Tačiau Europos Sąjungos lygmenyje nustatyti orientyrai dar vis tebėra labai fragmentiški ir siekia tikslų, kurie žinoma yra pagrįsti ir įdomūs, tačiau labai nepilni⁽¹⁾.

3.2.3.2 Daugiau ir geriau dalyvauti tokioje veikloje nebus (šiuo konkrečiu atveju) paprastas dalykas: valstybių narių vykdomos politikos yra nevienareikšmiškai skirtingos, gimstamumą skatinančios politikos brangiai kainuoja, galiausiai ir papildomai, tiek ekspertai, tiek ir sprendimus priimančios organai labai skirtingai vertina šių politikų konkretų poveikį ir veiksmingumo lygį. Tačiau EESRK laikosi nuomonės, kad toks požiūris, nors ir koks paplites jis bebūtų, neturėtų pateisinti tebesitęsiančio santykinio susilaikymo spręsti šį klausimą iš Europos Sąjungos institucijų pusės.

⁽¹⁾ Su sunkumais susiduriančios šeimos, vaikų priežiūra, motinystės ir tėvystės atostogos...

3.2.3.3 Komitetas norėtų, kad ES institucijos sukurtų tikrą strategiją šioje srityje, atsižvelgdamos į šio klausimo daugybę aspektų, o konkrečiai — kad jos paskatintų valstybes nares vykdyti tokias šeimos politikas, kurios siektų atstatyti ilgalaikę pusiausvyrą tarp amžiaus grupių ES valstybėse narėse.

3.2.3.4 EESRK yra pasiruošęs ir siekia aktyviai bendradarbiauti, kiek leidžia turimos priemonės, vykdant darbą, kuris būtinas tokio masto procesui, jeigu jis būtų pradėtas.

4. IŠVADOS

4.1 Europos visuomenės, o taip pat ES visuomenė, kurią mes ėmėmės kartu kurti, dažnai susiduria ir ateityje susidurs su socialinio, politinio, etninio ir kultūrinio skilimo pavojumi. Labai svarbu pasitelkti visas priemones, kad prie šių dalykų neprisidėtų dar ir susiskaldymo tarp kartų rizika.

4.2 Tiek savo struktūra, tiek ir savo išraiška laike, kartų santykių keliamos problemos iš esmės yra ilgalaikės. Tas pats pasakytina ir apie šių problemų sprendimų ieškojimą.

4.3 Sektorinių aspektų, į kuriuos reikia atsižvelgti, daugybė ir sudėtingumas negali tapti pasiteisinimu nekurti į ateitį žvelgiančio, visaapimančio ir sistematiško požiūrio, kadangi šioje srityje, kaip ir kitose, realijų negalima nei suskirstyti, nei atskirti. Reikia pabrėžti, kad geras su kartų santykiais susijusių problemų valdymas duotų labia teigiamą ekonominį poveikį.

4.4 Nors mes neturėtume nei skubinti įvykių, nei, žinoma, pažeisti subsidiarumo principo, Europos Sąjungos ir jos valstybių narių požiūris į šį klausimą neturėtų būti nei „pagyvėsim pamatysim“, nei minimalistinis.

4.5 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laiko šią sritį ypatingai svarbia. Ji be abejonės susilaukia vis didesnio dėmesio, tačiau valstybės narės ir ES dar turi jai skirti tokią vietą, kurios ji nusipelnė, tarp politinių aktualijų.

4.6 Ši nuomonė — tai atsakas į iššūkį: prisidėti prie to, kad ateityje būtų daugiau konsultuojamasi dėl ypatingai svarbių klausimų, kurių sprendimui reikia daugelio įvairių subjektų koordinuotos ir tęstinės veiklos bei konstruktyvaus plano tęstinumo, bei kur negalima leisti dominuoti trumpalaikiams interesams. Reikia palaipsniui pasirašyti **naują paktą tarp kartų visoje Europos Sąjungos teritorijoje** ⁽¹⁾.

4.7 Ši nuomonė jokia būdu nėra užbaigtas dokumentas. Ji neturėjo ambicijos pateikti aiškius minėtų klausimų sprendimus. Joje tik siūloma pradėti ilgalaikį darbą, kuris tęsis gana ilgą laiką.

4.8 Šioje stadijoje Komitetas ragina suorganizuoti atvirą diskusiją su visuomene apie šią daug apimančią problematiką taip greitai, kaip realiai įmanoma. Šioje konferencijoje dalyvautų, be kita ko, sprendimo galią turintys politiniai organai, ES institucijų atstovai, pilietinės visuomenės nariai bei ekspertai. Komitetas siūlo pradėti tokį procesą ir suorganizuoti minėtą renginį.

4.9 Vykdydamas veiklą šioje daug apimančioje problematinėje srityje, Komitetas gali ir privalo pastoviai ir visą laiką glaudžiai bendradarbiausti su kitomis Europos Sąjungos institucijomis.

2004 m. gruodžio 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkė

Anne-Marie SIGMUND

(¹) Šiuo požiūriu būtų tinkama priminti įdomią Aukšto lygio grupės ataskaitą (2004 m. gegužės mėn.) dėl socialinės politikos ateities išsiplėtusioje Europos Sąjungoje.